

MÜHENDİS BEYLER VE "YENGE HANIM"LAR

Cansel ASLAN

Elektrik Elektronik Mühendisi
EMO Ankara Şubesi
cansel.aslan@emo.org.tr

Cinsiyete dayalı ayrımcılık kadınların peşini hiçbir yerde bırakmıyor. Evde, okulda, sokakta, işyerinde, sendikada, dernekte, Meslek Odaları'nda vs. cinsiyetçi yaklaşımlar kadınların hayatını kat be kat zorlaştırıyor. Hele ki "elinin hamuruyla erkek işine" karışan kadınlar için durum daha da çetrefilli bir hal alıyor.

Toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillenen/belirlenen yaşamda bin bir zorluğu aşip meslek sahibi olabilmeyi başarmış bir kadının tercihi genellikle yeteneklerine ya da isteklerin doğrultusunda hayat bulamıyor. Çünkü yapacağı ya da yapması gerekenler çoktan belirlenmiştir ve aile hayatının kadın emeği üzerine kurulu düzenini sarsmayacak, kadının aile içindeki 'görevlerini' engellemeyecek zorunlu tercihler söz konusudur.

Cinsiyete dayalı işbölümünün tarihsel gelişimi içerisinde öğretmenlik, hizmet sektörü, hemşirelik gibi meslekler kadınlara; mühendislik, mimarlık, teknisyenlik gibi mesleklerde erkeklere uygun meslekler olarak kabul görmüştür. Mühendislik, mimarlık gibi meslekleri erkeklere özgü gören eril zihniyet kendini eğitim sisteminden başlayarak örmektedir.

Erkeğe özgü olan mesleklere talip olan bir kadın eğitim hayatında erkeklerden arta kalanlarla yetinmek zorunda bırakılmaktadır; öyle ki önemli tüm projelerde erkek öğrencilerden boş kalacak yerleri beklemelidir. "Bu bölümde ne işiniz var, gidin güzel güzel öğretmenlik okuyun" gibi "şaka"lara anlayış göstermek ya da karşı çıktığında rüşünü ispatlamak için daha fazla çaba göstermek zorundadır. Aslında okul, iş hayatının eril döngüsüne hazırlık evresidir.

Okul bittiği anda kadının yapması gereken 'askerliğini yapmış bay eleman aranıyor' gibi iş ilanları arasından kendine uygun bir iş bulmak olacaktır. Bu iş ilanları

'sehven' yapılmayı geçti artık 'gerekçeli' yapılmaya başlandı. Ne gerekçeler ama! TRT, Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği'nden (TMMOB) Gıda Mühendisleri Odasına 21 Kasım'da yayınlanacak "Yeni Güne Merhaba" programına çıkacak erkek bir gıda mühendisi talebinde bulundu. Gıda Mühendisleri Odası'nın 'ayrımcılık' gerekçesiyle geri çevirdiyi talebe TRT Anadolu Kanal Koordinatörü Osman Gökmen'in verdiği cevap akıllara zarar denecek cinstendi:

"Söz konusu program yaş grupları farklı da olsa; ağırlıklı hedef kitlesi kadınlardan oluşan bir programdır. Programda sağlık mühendislik günlük yaşam (itfaiye, kombi, ambulans hizmetleri, beyaz eşya, kuru temizleme) gibi konularda gerek stüdyoya davet edilen, gerekse röportaj yapılarak VTR şeklinde yayınlanan bölümlerde; ağırlıklı olarak erkek konuklara yer verilmektedir. Diğer taraftan psikoloji çocuk sanat el becerileri evlilik gibi alanlarda; izler kitlenin beklentilerini ele alarak, kadın konuk ağırlıklı bir tercihte bulunabilmektedirler."

AKP iktidarının kadınların aleyhine gün aşırı ürettiği politikalar hangi meslekten olursa olsun tüm kadınların hayatlarında engeller yaratmaya devam ediyor. Bu engelleri bir şekilde aşarak iş görüşmelerine giden kadınların karşılaçağı soru(n)lar bitmiyor ne yazık ki; Evli olup olmadığı, çocuğu olup olmadığı yoksa ne zaman çocuk yapmayı düşündüğü, evliyse kocasının seyahatlere, mesailere izin verip vermeyeceğı gibi sorularla karşılaşması muhtemeldir.

Biz iyimser olalım ve kadının iş bulduğunu ve daha da iyimser davranarak erkek meslektaşlarıyla aynı ücreti aldığını varsayalım. Çile yeni başlıyor! Yapacaklarına bir erkekten daha fazla dikkat etmesi gerektiğı, doğrularının yanlışları kadar görünür olmadığı zaman içinde

ortaya çıkacaktır. Herhangi bir kimsenin yapabileceği bir hatanın kadın tarafından yapılması durumunda 'eee kadın da bu kadarını yapabilir zaten' türünden psikolojik şiddet içeren söylemlere maruz kalır. Ya da tam tersine herkesin yapabileceği doğru işleri kadının yapması durumunda 'erkek gibi kadın' türünden 'övücü' cümlelerle başka bir şiddet türüne maruz kalabilmektedir. En iyi ihtimalle takdir gören bir meslek erbabı ise dahi erkek meslektaşları "mühendis bey" iken kadınlar her türden muhatabın "yenge hanım"ıdır.

Ömrünün bir kısmını iş hayatında tutunabilmek için harcayan kadın, önemli bir kısmını da iyi bir anne, iyi bir eş, temiz bir ev kadını için kullanmalıdır. Kadının başarılı bir iş hayatının olması onu bu görevlerden muaf tutmuyor ne yazık ki.

Kadınlar kamusal alana çıktığında yaşadığı ayrımcılık ve sömürüye karşı mücadele etme zemini meslek odalarında bulabilmektedirler; tabi ki kendi meslek örgütü içindeki yenmesi gereken eril zihniyet uzantılarının da farkında olarak. Türkiye'de mühendis, mimar, şehir plancısı insanların Meslek Odası olan TMMOB 2012 Aralık itibari ile oda sayısı 24, üye sayısı ise 423.360'dir. Bugün TMMOB'nin 423.000;

aşan toplam üye sayısının % 20'si kadınlardan oluşmaktadır. TMMOB'li kadınlar, kadın olmaktan dolayı yaşadıkları sorunların çözümüne ortak çözüm bulabilmek için 2009, 2011 ve 2013 yılında kurultaylar düzenlemiştir.

TMMOB'de yapılan kadın çalışmalarının kıymeti erkek egemen olan meslek dallarında tutunmaya çalışan kadınların kendi meslek alanlarına yapılan saldırılara ve meslek hayatlarında yaşadıkları ayrımcılığa karşı topyekün mücadele anlamını taşımasıdır. İktidarın bütün alanlara yapmaya çalıştığı ve büyük oranda başar-

dığı kendi çıkarına uygun dönüştürme hamlelerinden TMMOB de nasibini almaktadır. TMMOB'li bir kadın açısından; bir taraftan iktidara karşı verilen mücadele diğer taraftan örgüt içi erkek iktidarına karşı verilen mücadele kadınların örgütlü duruşlarıyla anlam bulmaktadır. 'Kadınlar örgütlü TMMOB daha güçlü' diyen TMMOB'li kadınlar kurultaylarda aldıkları kararlarla kendisine karşı mücadele ettikleri erkleri iğret etmektedir. Kadınların hayatlarını olumsuz etkileyen kapitalist sisteme, militarizme, ırkçılığa, ataerkilliğe, örgüt içi hiyerarşiye vs. karşı topyekün mücadele araçları geliştirmeyi hedeflemiştirlerdir.

Bunu kendi meslek örgütlerinden başlayarak yapmanın farkında olan kadınların çabasının sonuç vermeye başladığını söylemek mümkün. Yan yana gelen kadınlar çeşitli Meslek Odaları'nda kadın komisyonlarını aktif

hale getirmiş, Elektrik Mühendisleri Odasının aralarında olduğu bazı odalar kadın bülteni çıkarmayı başarmıştır.

Ayrıca yönetimlerde kadınların görünürlüğü bir nebze de olsa artmıştır (Elektrik Mühendisleri Odasının Merkez Yönetim Kurulu'nun bir kadın üyesi vardır ve en büyük iki

şubesi olan Ankara ve İstanbul'da yönetim kurulu başkanları kadın seçilmiştir).

Meslek örgütlerinde kadınların dayanışması kadınların kadın olmaktan dolayı yaşadıkları sıkıntılara karşı birlikte ve daha güçlü bir şekilde mücadele etmesi demektir. Mücadelenin başarıya ulaşmasının önemli bir ayağı kadınların ortak yaşanmışlıklarından yola çıkarak oluşturacakları perspektiflerini örgüte yansıtmasıyla gerçekleşecektir.

